

Speech voor Statencommissie

Geachte leden van de Provinciale Staten,

I

In 2009 stemde u als vertegenwoordigers van de Provincie Utrecht in met de instelling van de leerstoel Vrede van Utrecht door de provincie Utrecht. Sinds september 2009 is deze leerstoel , die zoals u weet een samenwerking is tussen de Provincie, de Universiteit en de Stichting Vrede van Utrecht, een feit. Als directeur van het Centre for the Humanities van de Universiteit Utrecht was en ben ik in de bevoorrechte positie de leerstoel te mogen faciliteren en mede vormgeven. De afgelopen jaren hebben wij u ieder jaar een verslag gestuurd van onze activiteiten. Maar een verslag op papier is toch anders dan een persoonlijke ontmoeting. Daarom ben ik vanavond hier. Graag wil ik u persoonlijk informeren over wat er de afgelopen jaren is gebeurd op de leerstoel en mijn grote waardering uitspreken voor het initiatief dat de provincie heeft genomen met de instelling van de leerstoel.

In de komende 15 minuten zal ik kort ingaan op de opdracht die verbonden is aan de leerstoel en hoe wij die opdracht hebben ingevuld.

Om u mee te nemen in de sfeer hebben we een audiovisueel document gemaakt dat dit samenvat. Dat laat ik zo aan u zien.

En tot slot zal ik u nog één concreet voorbeeld meegeven van hoe wij de activiteiten van de leerstoel voor een breder publiek toegankelijk hebben gemaakt.

II

De samenwerking tussen provincie, stichting Vrede van Utrecht en de universiteit had als doelstelling en ik citeer: 'nationaal en internationaal brede bekendheid te geven aan de Vrede van Utrecht op wetenschappelijk niveau'. Onze opdracht was na te denken over de betekenis van de Vrede van Utrecht in Europees en internationaal perspectief - in aanloop van de festiviteiten in het herdenkingsjaar.

Profiel van de leerstoel

Het profiel van de leerstoel, zoals in onderling overleg met de provincie tot stand is gekomen was als volgt:

- *het bevorderen van actief en geïnformeerd burgerschap door interculturele dialoog en uitwisseling;*

- *het toewerken naar respect voor culturele, etnische en godsdienstige diversiteit;*
- *het ondersteunen van meertaligheid, tolerantie en bezieling;*
- *het bewuster maken van het belang van Internationaal Recht, van diplomatie en internationale relaties;*
- *het bevorderen van respect voor de rechten van de mens;*
- *het onderzoeken van zowel handel als cultuur als vorm van bemiddeling bij conflicten en geschillen;*
- *het actief bijdragen aan sociale en culturele duurzaamheid.*

De leerstoel Vrede van Utrecht is gericht op de Europese dimensie. Dit was vorm gegeven door middel van netwerken van geselecteerde Europese universiteiten en stadspartners in de intensive programma over burgerschap.

Op de wisselleerstoel Vrede van Utrecht worden excellente kandidaten benoemd met een gevestigde academische reputatie en expertise op het gebied van: sociale theorie, sociale en politieke filosofie, rechtsfilosofie en kritische rechtskundige theorie, interculturele communicatie, migratie- en burgerstudies, conflictbemiddeling en internationale relaties.

We hebben de leerstoel ingevuld als een wisselleerstoel. Dit betekende dat ieder half jaar een nieuwe hoogleraar is benoemd. Als criteria hebben we daarbij aangehouden dat iedere hoogleraar de verbinding moest kunnen leggen tussen wetenschap en maatschappij. Zij moesten in staat zijn als wetenschappers duidelijk te maken dat er een wereld is buiten de universiteit en dat je als wetenschapper een taak hebt om daarover na te denken. Óf zij moesten in staat zijn wetenschap naar de maatschappij te brengen, dus duidelijk maken aan een breder publiek dat wetenschap kan bijdragen aan het nadenken over de wereld om ons heen.

In totaal zijn er zeven hoogleraren geweest, ieder half jaar één. Het waren 4 mannen en 3 vrouwen. 2 Nederlanders en 5 wetenschappers uit Amerika en Europa.

In het filmpje ziet u straks wie dit waren en hoe zij wetenschap en maatschappij hebben verbonden in hun leeropdracht.

Activiteiten en bereik

Conform de opdracht die we van de provincie hebben gekregen hebben wij rondom iedere hoogleraar een breed activiteitenprogramma opgezet, gericht

op drie doelgroepen: studenten, collega-wetenschappers én een breder publiek buiten de universiteit.

De activiteiten bestonden uit

- openbare lezingen, zoals de jaarlijkse Vrede van Utrecht-lezing,
- masterclasses voor studenten,
- workshops voor collega-wetenschappers
- de internationale Intensive Programma van de Europese Unie over burgerschap
- bijdragen aan openbare symposia
- publieke debatten en interviews met de media.

In totaal hebben we daarmee honderden studenten, vele tientallen wetenschappers en ook het brede publiek bereikt. Alle aantallen kunt u terugvinden in de jaarverslagen, maar ik wil u drie onderdelen noemen waar wij trots op zijn.

Wat betreft publiciteit was **Femke Halsema** een absolute trekker. In zowel kranten als de social media heeft haar hoogleraarschap veel mensen bereikt. Haar oratie en de Vrede van Utrecht lezing waren druk bezocht, respectievelijk 180 en 400 toehoorders. Ook trad zij op in de TEDx Utrecht University conferentie, een hippe en snelle vorm om een breed publiek te bereiken.

Een tweede topper is een **intensief onderwijs programma** dat we in 2010- '11 en '12 hebben georganiseerd voor masterstudenten en promovendi. Ieder jaar mochten we rond de 40 deelnemers verwelkomen uit 10 verschillende landen uit Europa. Eén deelnemer was zo enthousiast dat ze de cursus twee keer heeft gevolgd.

Ten derde hebben we een programma opgezet rondom het thema maatschappelijke verantwoordelijkheid van kunst, wetenschap, politiek en media. De lezing van de internationaal vermaarde wetenschapper **Noam Chomsky** kon rekenen op het maximum aantal van 400 toehoorders en publiciteit in de grote landelijk media. Zijn lezing op YouTube wordt nog steeds bekeken en staat inmiddels op ruim 10.000 hits.

Nog een heel concreet voorbeeld van hoe wetenschap concreet kan worden vertaald is de wandelgids.

→ laat Nina hier de boekjes uitdelen aan de aanwezigen!

U heeft wellicht al in de kranten gelezen dat dit jaar ook wordt herdacht dat de slavernij werd afgeschaft. Eén van de congressen in 2013 gaat over de erfenis van het koloniale verleden, dat met de Vrede van Utrecht werd ingezet. In dit kader hebben wij een wandelgids gemaakt over de Sporen van slavernij in de stad Utrecht. De wandeling is opgenomen in de wandelroutes van het Gilde. Het is te koop in boekhandels in de stad en als app te downloaden via website sporenavslavernijutrecht.nl. (verwijs ook naar kaartje in boek) Daarnaast geeft de auteur, die tot vorig jaar bij ons werkte, deze week overal in het land lezingen over dit thema.

[pas verder gaan met spreken als iedereen het boekje heeft ontvangen en klaar is met bladeren]

Samenwerking provincie

De provincie heeft de Universiteit Utrecht alle vrijheid gegeven om de wisselleerstoel zelfstandig in te vullen. Maar we hebben in dit proces veel steun ervaren van de provincie. Met name de aanwezigheid van de voormalig gedeputeerde Anneke Raven, huidig gedeputeerde Mariette Pennarts Pouw, Kees van Kranenburg en de samenwerking met Renate Bos hebben wij zeer gewaardeerd.

III

Dan is het nu tijd voor de audiovisuele samenvatting van de leerstoel tot nu toe. Wij hebben voor u een animatie gemaakt, een samenvatting van 3,5 jaar in **2,5 minuut**.

Wat we met deze animatie willen uitdrukken is de waarde van de verbintenis tussen de provincie en de universiteit.

1. Door het initiatief van de provincie is er een extra impuls gegeven aan maatschappelijk relevante wetenschap. De UU staat al middenin de maatschappij, maar met dit project hebben we wetenschap en maatschappij met elkaar verbonden.
2. De provincie Utrecht staat voor 'Focus op kennis en creativiteit, kansen benutten en krachten bundelen'. Dit is daar een voorbeeldproject van.

Let u bij het kijken naar het filmpje op de kleuren: dit zijn de kleuren van de provincie met de zon van de universiteit.

Luistert u naar de muziek: dit drukt vertrouwen uit in de toekomst, vertrouwen op een goede afloop, zolang we academische kennis en maatschappelijke ervaring bij elkaar blijven brengen.

Maar kijk en luister vooral naar wat er vanaf de wisselleerstoel is uitgedragen.

START FILM

IV

Planning

Dit is waar we nu staan, aan het begin van 2013.

Dit is het jaar van de herdenking van de Vrede van Utrecht. Het project van de leerstoel loopt ook dit jaar nog volop door. Op de wisselleerstoel wordt geen nieuwe hoogleraar benoemd, maar er komt een aantal hoogleraren van de afgelopen jaren terug. We organiseren samen nog 3 grote conferenties en een afsluitende tentoonstelling.

Hiervoor hebben we ons afgevraagd wat de Vrede van Utrecht ons kan leren over de urgente vragen die NU spelen in de wereld. De drie conferenties gaan over de volgende 3 thema's:

→ *deel een A4 met de drie congressen en de tentoonstelling uit*

Eén: de Vrede van Utrecht maakte een einde aan de gewapende religieuze conflicten van de 17e en 18e eeuw. Maar hoe staat het *nu* met religieuze oorlogen? Welke conflictoplossingen zijn er vandaag de dag? Edward Said Memorial Conference.

Twee: De Vrede van Utrecht had ook een keerzijde, die onderbelicht is gebleven: het institutionaliseerde namelijk de slavenhandel. Welk erfgoed heeft dat ons gebracht? Daarover gaat het tweede congres.

En als derde: in hoeverre kunnen en moeten wetenschappers, kunstenaars en media deze moeilijke vragen onder de aandacht brengen van een groter publiek? Het derde congres gaat over de maatschappelijke verantwoordelijkheid van de universiteit.

Aan het einde van 2013 loopt de wisselleerstoel af. We eindigen deze in stijl. In de stad Utrecht zal een expositie te zien zijn waarin Utrechters zelf centraal staan. Het thema is 'Perpetual Peace', Voortdurende Vrede.

Wat is er nodig in de buurt, op school, op de werkvloer, in de samenleving om vrede mogelijk te maken? Wat is vrede dan eigenlijk? Hierover laten we burgers uit deze provincie zelf nadenken. We filmen hen en deze filmpjes worden op verschillende plaatsen in de stad tentoongesteld en kunnen door iedereen worden bekeken.

Dan tot slot. De leidraad voor alle activiteiten voor dit jaar is wat van het begin af aan het uitgangspunt is geweest van de leerstoel: de overtuiging dat wetenschap niet alleen iets is voor binnen de muren van de universiteit, maar dat wetenschap kan en moet gaan over de wereld om ons heen.

De provinciale leerstoel Vrede van Utrecht is een plaats waar wetenschap en maatschappij elkaar raken. En het maakt duidelijk dat de provincie Utrecht een regio is waar kritisch en creatief wordt nagedacht over de wereld van gisteren en vandaag - en vooral ook: over de toekomst.

Nogmaals, namens de Universiteit Utrecht, zéér hartelijk dank dat de provincie dit alles mogelijk maakt en ik heet u allen van harte welkom bij één van de activiteiten in 2013.

Dankuwel.

